

היובלי תורה

רשת
שיעורי
תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

ערש"ק פרשת וישב כ כסלו תשסח ♦ דף היומי בבלי: כתובות צ דף היומי ירושלמי שקלים כה משנ"ב ח"א קב:

נקודת זמן במסע הגדול...

חדש בהיכל

מתיבתא המהדורה המורחבת

בימים אלו הסתיימה הדפסת המהדורה המורחבת של 'מתיבתא' על מסכת נדרים כרך א', ובימים הקרובים תחל ההפצה לבתי המנויים, יש לציין כי כל מנוי 'מתיבתא' בכל המהדורות מקבלים את הספרים והחוברות ישירות לבתיים ע"פ סדר לימוד המסכת במסגרת הדף היומי בבלי, וע"י כך נחסכת מהם טרחה מיותרת והתרוצצות סביב רכישת הספר.

נותרו שבועיים!

אך שבוע חלף מאז החל המבצע הגדול של מכירת ארבע ממהדורות ש"ס 'עוז והדר' לרגל מעמד 'סיום הש"ס' וכבר נרשם ביקוש עצום לרכישת הש"ס מכל המהדורות, ביקוש גדול במיוחד נרשם ל"ש"ס עיון' שיצא לאור ממש עם תחילת המבצע, המבצע יימשך עד לזאת חנוכה תשס"ח בלבד. את המבצע ניתן לממש בחנויות הספרים המובחרות ברחבי הארץ ובמוקד המנויים: 06-55-22-1800.

הוחל בשיגור הזמנות הכבוד

בוועד המארגן את האירוע ההיסטורי 'סיום הש"ס' של 'עוז והדר', החלו השבוע בשיגור הזמנות הכבוד עבור הרבנים והנדיבים, מיד לאחר מכן תחל חלוקת הכרטיסים המיוחדים לאירוע עבור אישי הציבור וחברי המכון, הכרטיסים הודפסו בטכניקה חדשנית המונעת את זיופים.

במרוצת עשרים שנות קיומו, חלפו במכון 'עוז והדר' על פני עשרות ציוני דרך, חלקם הפכו לנחלת הכלל וחלקם האצורים עד היום בגנוך זכרונותיהם של ראשי המכון. מבט לאחור, על פני התחנות הרבות שידע 'עוז והדר', מתייג כל ציון דרך בתווית משלה. יש תחנות המצטיינות ב"כאן הוקרנו", לא במשקל הקרירות אלא במונב ההוקרה; יש גם ציוני דרך לא מעטים הנושאים את דגל ה"כאן ישנונו", המבטא את ההליכה אל הישן, החקירה בגניזו והחתיירה לחדשו בכלי מפואר; ולא פעם יוכתרו חניות ביניים ב"כאן חששנו את ראשנו", האמור כלפי כל אותם חששות שהתבדו, ספקות שהתבהרו ולבטים שמצאו הכרעה.

כאותה רכבת העושה דרך ארוכה, יוצאת מתחנה אחת לרעותה, וחרטומה מוליך אותה למחוז חפצה - אף מסע הזכרונות של ראשי 'עוז והדר' בתחנות ההיסטוריה בת עשרים השנים. לא כל התחנות היו מוארות; לעתים נעשתה הדרך בלילה אפל וסמיך; וקרה גם שנאלצו לעצור כדי לסקל מכשולים שהונחו על המסילה. ברם, היעד הסופי היה ברור ומוגדר מראש, וכמותו גם הדרך אליו. התחנות החשוכות הובילו אף הן אל התחנה המרכזית; המכשולים סוקלו ולא עצרו את המסע; ואף החשכה סולקה, שכן בראש הקטר מוביל הקרונות התנוסס תדיר הפנס שהפיץ אורו הגדול ---

השמחה הממלאת את חדרי הלב לרגל סיום עריכת הש"ס של 'עוז והדר', שונה במהותה מכל שמחה אחרת של סיום הש"ס. בשונה מחגיגות סיומי הש"ס שעורכים אלו שזכו לסיים ללמוד את הש"ס, שהן מבטאות בעיקר את שמחת הסיום, מתבלטת חגיגת סיום הש"ס של 'עוז והדר' שנועדה לבטא את שמחת ההתחלה - לציון תחילת עידן חדש בתולדות היכלי התורה.

ציוני דרך בחייו של אדם, כל אדם, מחייבים התייחסות, ועליו לנצלם לבחינה והתבוננות, לעריכת מאזן וחשבון נפש. ישנן תחנות בחיי אדם ההופכות עילה לשמחה, סיבה לחגיגה, אך השמחה והחגיגה תהיינה אישיות. בשמחתו לא יתערב זר ובמסיבתו לא יטול חלק מי שלא הושפע מאותם ציוני דרך.

גם חברה, כל חברה, מחויבת לציוני הדרך בתולדותיה, ועליה ליצור מהם סיכומי ביניים והתווית המשך דרכה. לעתים, יהפכו ציוני הדרך עילה לשמחה, סיבה לחגיגה, אך הן תוגבלנה למנויים באותה חברה, לסוללי הדרך והצועדים בה, החונים בציוני הדרך ומושפעים מהם. ככל שתגדל החברה וירבו מנוייה, תתעצם השמחה והמונים יטלו בה חלק, איש-איש כפי קרבתו אל סוללי הדרך.

חגו הגדול של מכון 'עוז והדר', לרגל סיום הש"ס, עם השלמת עריכת 'תלמוד בבלי המפואר מהדורת פריעדמאן', נועד להצביע על ציון דרך בתולדותיה של אומה, והחוגגים המצטרפים לשמחתם של אנשי 'עוז והדר' אינם זרים בשמחה, אלא נוטלים בה חלק כ'מחותנים'. כל בני התורה, בכל מקומות מושבותיהם על פני תבל, זקנים עם נערים; צורבים צעירים הפוסעים פסיעות ראשונות אל תוך ים התלמוד, לצד אמודאים ויורדי ים ונתיקים; בחורי ישיבות קטנות וגדולות, המנויים על כותל המזרח בהיכלם והתופסים מקום בירכתיים; אברכי כולל, בעלי בתים הקובעים עתים לתורה, בצוותא עם זקנים באים בימים העושים בכללי בעלי בתים ופנסיונרים; ילדים המתחילים אלפא ביתא של גמרא, עם אבותיהם המשננים עמם את תלמידם; כולם, כולם, רבבות אלפי ישראל, מאות אלפי יהודים בעולם כולו, ראוי להם שיטלו חלק בשמחה הגדולה; שכן לא חג למכון 'עוז והדר' הוא, כי אם יומא טבא לרבנן די בכל אתר ואתר.

כחה של מחשבה / יעקב שלמה לוי

אך שקעה שמשו של רבינו המגיד מזלאטשוב ומיד זרחה שמשם של בניו ותלמידיו הקדושים שפתחו את שעריהם בפני עמך בית ישראל והפיצו את אור החסידות וקדושתה בערי מושבותיהם. על כסאו המיומת של רבי מיכלי עצמו, ביאמפולי הוהלינית, עלה בנו הבכור רבי יוסף. בקרמניץ-גם היא בוהלין - פתח את חצרו רבי מרדכי. רבי יצחק עלה על כס הנשיאות בראדוויל ורבי וולוול'ע הנהיג בז' באריז'. זכותם תגן עלינו.

"חמשה חומשי תורה" - כך כינה המגיד מזלאטשוב את חמשת בניו. ארבעה "חומשים" כבר נפתחו בפני צבא מבקשי ה' ומבקשי ישועתו, ורק הבן הצעיר, רבי משה, שענוותן ושפל ברך ביותר היה ברח מכס האדמו"רות כמפני אש. בשפלותו ובענוותנותו לא ראה עצמו ראוי לכך, לא אבה לקבל על עצמו שום שררה, עמד ופתח חנות מכולת בכדי להתפרנס הימנה בכבוד.

מרחף הוא רבי משה בעולמות עליונים. כל כולו שקוע תדיר בלימוד התורה ובעיונה ולחילופין בדבקות נשגבה בבוראו. סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. בגופו נמצא הוא אמנם בעולם הזה, אבל ראשו ורובו אינם נמצאים כאן כלל ועיקר, איש כזה אינו יכול לנהל חנות מכולת.

כלפי חוץ, הריהו שליו ושקט, נינוח ורגוע. פניו אינם מביעות סערת נפש או להט קודש. הכל אצור בפנים. אבל הגויים הנכנסים אל המכולת קולטים עד מהרה כי המוכר הנחמד יכול לעיתים לשבת על יד הדלפק בסבר פנים יפות בעוד אינו רואה דבר מן המתחולל סביבו. הם לא יודעים מה זו דביקות ואיך אפשר לו לאדם להיות במקום ולא לראות כלום וזאת מבלי שירוקן אל קרביו בקבוק י"ש. אבל אותם לא מעניינים ההסברים. הם יודעים את העובדות. אל חנותו של מוישה היהודי אפשר להכנס, לקחת מה שהלב חושק - ולא לשלם. איש לא יגיד לך מילה.

אלא שאת מה שמבינים או רואים הגויים, לא מצליח יהודי אחד לתפוס. הלה, שכנו של רבי משה, יהודי נכבד הוא. בן תורה השוקד על דלתותיה משך כל ימי השבוע ואינו נמנה על קהל החסידים. על שכנו החנווני מביט הוא בהתנשאות ובביטול מה. הוא - יהודי של תורה, שבתו בבית ה' כל ימי חייו. ר' משה החנווני - כך מדמה הוא - איש של מסחר ושל דלפק ורובלים וקופיקות. לא זכה, נעבעך, להתעלות כמוהו...

ובכל זאת מציקה לו לשכן הנכבד קושיא רבתי. מדי שבוע, בהגיע ליל השבת, רואה הוא את החנווני השכן מגיע לביתו ואף שומע אותו מקדש על היין. מה יש לומר?! קידוש כזה לא שמע מימיו. רק נוטל הוא ר' משה החנווני את הכוס בידו ובבת אחת פורצת ממנו לבה ורתחת של התלהבות ושל להט קודש. המילים יוצאים מפיו בריתחא שלא מעלמא הדין. מבעד לכותל יכול הוא לשמוע בביורור איך ר' משה השכן פשוט נשרף באש השבת.

הוא אינו מצליח להבין מה מתחולל כאן. הוא, שכל השבוע שקוע רוב רובו בלימוד התורה ואינו מש מאהלה, אינו מצליח לעורר בלבו אפילו גחלים של התלהבות. ואילו בעל המכולת, אברך צעיר הניצב על קופתו - מהיכן לו הלהבת הזו? האין זו אלא הצגה? העמדת פנים?! לא יתכן! הלא מחזה נורא זה חוזר על עצמו מדי שבת, חדשים על גבי חדשים. הוא אינו מעלה בדעתו כי ר' משה אינו לומד פחות ממנו.

מנסה הוא אותו תלמיד חכם להגיע גם הוא להשגות שברגש. באחד השבועות מחליט הוא להקדיש את כל היום הששי, ערב שבת קודש, להתעלות בתורה ובתפילה. כך, בטוח הוא, יזכה גם הוא להתלהבות כמו השכן הפשוט. אולי - וכן נראה מצד הסברא - עוד יותר ממנו.

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (לז א).

וברש"י 'שהיה זיו איקונין שלו דומה לו'. דברי רש"י כפשוטם טעונים ביאור, וכי מפני שזיו איקוניו של יוסף דומה לשל יעקב יאהבנו יותר מכל בניו.

יש לבאר זאת ע"פ דברי המקובל האלוקי רבי שמשון מאוסטראפלא ז"ע, על הפסוק (לעיל כח טז) "אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי". בכסא הכבוד חקוקים דמויות אריה כרוב ונשר, וכאשר יעקב אבינו ע"ה ראה בחלומו את הסולם ואת ה' ניצב עליו, הבחין שגם דמותו חקוקה בכסא הכבוד, וכמו שאמרו (מדרש ילמדנו בראשית אות קכט) "עולים ויורדים בו", מיום שברא הקב"ה את העולם היו המלאכים משבחים להקב"ה ואומרים ברוך ה' אלהי ישראל, ולא היו יודעים מי הוא ישראל, כיון שבא יעקב לבית אל, עלו המלאכים שלווחו למרום ואמרו להם למלאכי מרום, אתם מבקשים לראות האיש שאנו משבחים להקב"ה על שמו, רדו וראו הנה אותו האיש. והיו המלאכים יורדים ורואין את דמותו ואומרים, בודאי זה הצורה וזה הדמות חקוקה בכסא הכבוד, וענו כולם ואמרו, ברוך ה' אלהי ישראל.

ועל כך אמר יעקב 'אכן יש ה' במקום הזה', אכ"ן נטריקון א'ריה כ'רוב נ'שר - שדמויות אלו חקוקות בכסא הכבוד ידעתי, אבל - 'ואנכ"ן' נטריקון א'ריה נ'שר כ'רוב יעקב - 'לא ידעתי', לא ידעתי שגם צורתו שלי חקוקה בכסא הכבוד.

וכשראה יעקב את יוסף נזכר שצורה כדמותו חקוקה בכסא הכבוד, ויעקב אבינו בענוותנותו חשב שהדמות החקוקה היא של יוסף, ולמד מכך שבודאי יוסף זכה לכך בשל גודל מעלתו, לכך אהבו מכל בניו בגלל רום מעלתו.

(חכו מתוקים)

לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר (שם יד).

הנה יוסף הביא דיבת אחיו רעה שקוראים לבני השפחות עבדים, אוכלים אבר מן החי, ושחשודים על העריות. ועל כך אמר לו יעקב, 'לך נא ראה את שלום אחיך', ראה האם אחיך ובני השפחות חיים בשלום זה עם זה ואין בני הגבירות מכנים את בני השפחות עבדים. 'ואת שלום הצאן' הסתכל בצאן האם הם שלמים שלא חתכו מהם איברים בעודם חיים. 'והשיבני דבר' - כוונתו לעריות שנאמר בהם (דברים כד א) 'דבר' - עיין ותבדוק האם הם עדיין חשודים על כך.

(פנינים יקרים)

מחוסמי ההסתרה וסוחפת הכל בדרכה.

חלפה השבת. השכן אינו יכול לעצור ברוחו. מוחל הוא על כבודו וניגש אל החנווני "הפשוט". מבקש לעמוד על סודו ולהבין מהיכן הקידוש הזה ולמה לו עצמו זה לא קורה. "אני עסקתי בעבודת ה' כל היום", מתלונן הוא, "אתה התעסקת עם זוג הערלים, וכשהגיע הקידוש..."

נמ לו רבי משה סודו של דבר: "אתה, בשעת הקידוש, הרתת בזוג הערלים שנכנסו אל חנותי. אבל אני, גם כשהיו אצלי הערל והערלית, חשבתי על הקידוש!"

וכשמע האדמו"ר הרה"ק מביאלא ז"ע בעל ה"חלקת יהושע" מעשה זה, עמד ואמר: "צא ולמד מכאן עד כמה הכל תלוי היכן שרויים דעתו ומחשבתו של אדם..."

יושב הוא שקוע בתורתו באותו ערב שבת, אבל מדי פעם משלח מבטים לחנותו של ר' משה... המצב נראה די מרגיע. החנווני טרוד בעסקיו ואילו הוא - מלבד הצצות חטופות - עסוק בתורה ובתפילה. הנה - מציץ הוא שוב ורואה - נכנסים אל החנות זוג ערלים, איש ואשתו, ור' משה מתעסק עמם, שוקל סחורה ודן על המחיר. זהו זה, גומר בלבו השכן המופלג, אחרי כזאת "הכנה" שלו, וכזאת הכנה שלי, אין ספק בכלל קידושו של מי יהיה יפה יותר.

רד הלילה. השבת פרשה כנפיה על כל היקום. השכן הלמדן ניגש לקדש על היין, מצפה להתלהבות שתבוא מאי שם, ולשווא. לבו דומם וקר יושב כחרס. ומהבית שממול - נישא בסערה קולו הרוטט של ר' משה. שם, כמדי שבוע, פורצת האש את

ידיעון כשרות

ניקוי כלים

בחומרי ניקוי לכלים מעורבים חומרים כגון גליצרין וכד' שעלולים להיות בחששות כשרות, ולכן יש לקנותם רק בהשגחת מהדרין.

כלים חד פעמיים

ביצור כלי אלומיניום מערבים שומנים, ולכן אין לקנותם ללא כשרות מהדרין.

מאחר שחלק מהכלים החד פעמיים מיוצרים בחו"ל, אין להשתמש בהם שימוש חוזר ללא טבילה, (בלא ברכה).

סרדינים

בסרדינים נרת מצויים תולעים ולכן אין השגחה מטעם הבד"צ לסרדינים אלו.

מלח דיאטטי

מאחר שבמלח דיאטטי מעורבים חומרים שונים, אין לקנותו ללא השגחת מהדרין.

פפריקה מתוקה

נמכרת עכשיו פפריקה שיוצרה בשמיטה מפלפלים שנקטפו השנה ונקראת יבול שביעית.

אין לקנות פפריקה ללא השגחה אם יובאה מחו"ל, מאחר ועלולים להיות בהם חומרים בחששות כשרות.

תאנים

יש תאנים שחנטו בשנה זו ולכן יש לנהוג בהם קדושת שביעית, (ולעשרם מספק).

מיחם חשמלי בשבת

בשימוש במיחם חשמלי בשבת יש חששות הלכתיות, אא"כ נבנה בהתאם להלכה או נבדק, ולכן רצוי להיוועץ ולברר לפני קניית מיחם חשמלי לשבת.

הרב חיים כץ שליט"א
לברורים בנושאי כשרות ניתן לפנות
בפקס: 04-8225074

נרות חנוכה

כשכבתה - כשכיבה במזיד לצורך יציאה מהבית - כשאין לפתח מזוזה - ברכבת

נר חנוכה שכבתה אם חייב שוב להדליקה

א) להלכה נפסק שהדלקה עושה מצווה ולא הנחה, ולכן הדליק נר חנוכה וכבתה אין זקוק לה להדליקה שוב, כיון שכבר קיים המצוה בהדלקתה (שו"ע סי' תרע"ג סעי' ב'). אמנם דוקא שהיה בנר בעת ההדלקה שמן כשיעור, וכן עמדה במקום שאין רוח, אבל בלא"ה שלא היה בעת ההדלקה שמן כשיעור או שהדליקה במקום הרוח וכבתה, חייב לחזור ולהדליקה, מ"מ לא יברך עליה (שו"ע סי' תרע"ה ומ"ב שם סק"ח, מ"ב סי' תקע"ג ס"ק כה).

ב) נחלקו האחרונים אם גם כשכיבה במזיד אמרינן כן דאין זקוק לה, החיי אדם (כלל קנ"ד סי' כ"ב) כתב דגם כשכיבה במזיד כן שא"צ לחזור ולהדליק, אמנם בפמ"ג (סי' תרע"ג א"א סק"ב) כתב דצריך לחזור ולהדליקה אלא שלא יברך, ובאה"ט (שם סק"א) כתב בשם ס' גן המלך דגם צריך לברך. ולדבריו אחד שהיה צריך לעזוב את הבית מיד אחרי הדלקתה ולא רצה להשאיר בבית נרות דולקות וכיבן, לא יצא ידי חובתו, מאידך לפי החיי אדם יצא.

ג) בשו"ת תרומת הדשן (סימן קב) דן בנר חנוכה של שבת שמדליקין אותה מע"ש שעדיין יום, וכבתה קודם קבלת שבת, האם גם בכה"ג אין זקוק לה או לא. וכתב דיראה דאין זקוק לה אפילו כה"ג, דאע"ג דזמן מצות נר חנוכה הוא מסוף שקיעת החמה ואילך, והיינו צאת הכוכבים ולא קודם, ונמצא דעיקר מצות נר חנוכה כשמדליקה מע"ש אינה בשעת הדלקה מבעוד יום, אלא בשיהוי הדלקה שלאחר חשיכה, וא"כ היה מקום לומר דאם כבתה קודם התחלת קיום המצוה זקוק לה, מ"מ מהא דמברכינן מבעוד יום אקב"ו להדליק נר חנוכה, אע"ג דאין עדיין מצוה, מבואר הענין דכיון שא"א בענין אחר חשיבא הכשר מצווה, והכי נמי לענין אם כבתה, דאין זקוק לה, שהרי כבר הותחלה המצווה בהכשר. וכדבריו פסק המחבר סי' תרע"ג סעי' ב'. ה"ז הביא דברי התרומת הדשן וכתב ולא נתיישבו לי דברים אלו דלפי הנראה ודאי מ"ש כבתה אין זקוק היינו אם דלק עכ"פ בזמן החיוב דהיינו משתשקע החמה ואם דלק קודם לזה קצת וכבה באותו קצת ודאי זקוק לה.

ד) והנה שאף שמעיקר הדין כבתה אין זקוק לה וכנ"ל מ"מ כתבו האחרונים דלכתחילה ראוי להחמיר לחזור ולהדליקה בכל ענין ואפי' בחול

ובפרט אם נכבה בערב שבת. ואם כבר קבל על עצמו שבת ויש עדיין זמן היתר, מותר לומר לחבירו שידליקם (מ"ב סי' תרע"ג ס"ק כז בשם הפמ"ג).

נר חנוכה משמאל, וכשאין לפתח מזוזה

א) מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל ונמצא המדליק באמצע מסובב במצות (שו"ע סי' תרע"א סעי' ז ומ"ב ס"ק לג).

ב) אם אין לפתח מזוזה יש להניחה בימין, וב' טעמים לדבר, א' משום דבכל מידי דמצוה ימין עדיף, ב' דהכל פונים לצד ימין ואיכא פרסומי ניסא (שו"ע שם, ומ"ב ס"ק לד).

ג) אלו המדליקים נר חנוכה בדלת של המרפסת ומעמידים אותם בפנים באופן שאינם יכולים לעמוד בין המזוזה לנרות חנוכה, וכגון שמעמידים אותה על השלחן, ועי"ז סותם את המועבר שלא יכול לצאת ולכנס, או כשמדליק ליד דלת סגורה מזכוכית כדי שלא יכנס הרוח, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' נב) שאף דלא שייך באלו הטעם של מסובין במצות, מ"מ כיון שיש לדלת מזוזה, לא בטל התקנה להניח בשמאל.

נר חנוכה כשנמצא ברכבת וכדומה

א) בפוסקים דנו באחד שנסוע ברכבת ואין לו בית אם חייב להדליק שם נר חנוכה, ושורש השאלה היא האם מצות נר חנוכה היא חובה על הגברא וא"כ גם כשאין לו בית ידליק במקום שנמצא או שהיא חובה על הבית ואם אין לו בית פטור מלהדליק. ובערוך השולחן (סי' תרע"ז ס"ה) כתב שטוב שידליק נר אחד בעגלה שיושב שם ולברך עליו, ושכן הוא מנהג שלנו דכל מי שהוא בדרך מדליק במקום שהוא אף שבביתו מדליקים עליו כדי שיראה נר של חנוכה, ושזהו בכלל ההידור. גם בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' קמ"ו) דן בשאלה זו וכתב שאף שלא מצא הדבר מבואר בפירוש, מ"מ מצד הסברה אם משלם עבור הנסיעה הוי כשכר לו בית דירה לאכול ולישן שם חייב בנ"ח. ואף שהרכבת אינו עומד במקום אחד ורכוב כמהלך, מ"מ לא נמצא בשום מקום שיהיה צריך בית קבוע למה שמצוותו בשביל פרסומי ניסא.

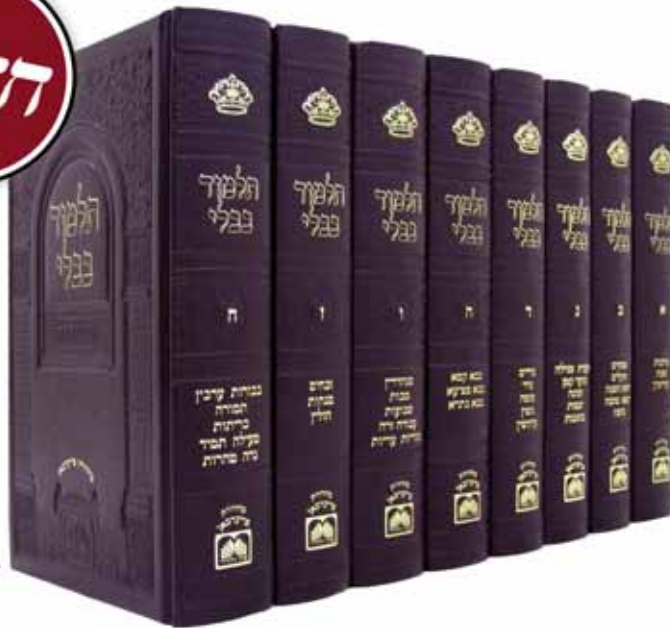
לרגל המעמד ההיסטורי של סיום הש"ס

ארבע מהדורות, שלושה שבועות, ומבצע אדיר אחד!

הזמנות נדירה שלא תחזור

23.5 ס"מ

ש"ס עיון - 8 כרכים

ש"ס "ובלכתך בדרך" - 25 כרכים
כריכה רכה

24 ס"מ

320 ₪
450 במקום

ש"ס "ותלמודו בידו" - 20 כרכים

21 ס"מ

390 ₪
520 במקום

ש"ס פנינים - 25 כרכים
עם כל המפרשים

26 ס"מ

930 ₪
1080 במקום

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

המבצע מסתיים בואת הנוכח תשס"ח

מאז ומקדם, ספרי הקודש הם לב ליבו של העם היהודי, והכלי דרכו מתאחדת ומתעצמת התורה עם לומדיה. "עזרא והדר", מפעל הספרים התורניים הגדול בעולם ובהיסטוריה היהודית כולה, מחולל בדורנו מהפכת ענק בכל הקשור לספרייה התורנית. 500 אבכים תלמידי חכמים יודעי ספר עוסקים מסביב לשעון בהדרת ספרי ראשונים ואחרונים, בביאור הש"ס, בפענוח ובתיקון של מאות ספרים, מהם ספרי יסוד בכל בית, ומדי חודש מחודשו הולכים ונשלטים פרויקטים מדהימים בעוצמתם המגשימים לכל לומד באשר הוא, שורה ארוכה ביותר של ספרים מפוארים, בכלים נאים המרחיבים דעתו של אדם. "עזרא והדר" - תורה וסארה בכריכה אחת.

עשיית ביטוח חיים

בדברי יחזקאל החדש (עמוד תג) כתבו בשמו שאמר שראוי הוא לעשות ביטוח חיים ויש בזה סגולה לאריכות ימים, משום שבעלי הביטוח הם עשירים ובעלי הצלחה, ומזלם יגרום שלא יארע לאדם שום אסון, כדי שלא יהיו בעלי הביטוח נפסדים.

והנה **בשו"ת באר משה** (ח"ה ס' ק"ח) נשאל בדבר עשיית ביטוח חיים אם יש בזה חשש חסרון באמונה ובבטחון. והשיב, שיש להוכיח ממה שחז"ל כמעט בטלו ירושה דאורייתא בשביל שאבי הבת יתן נדוניא מרובה לבתו באופן שרק בני ובת בתה ירשו את אשר הביאה נדוניא לבעלה אם תמות בחיי בעלה, והגם שיש לבעל בנים ובנות מאשה אחרת אין חלק בנכסי האשה הזאת שקיבלה נדוניא מרובה מאביה. ולכאורה תימה מה ראו חז"ל לעשות כדבר הזה, יאמרו כל אב ואב יבטח בה' מה שיתהווה יתהווה עם בתה, ובטוח שבני ובנות בתה הקב"ה יזמין להם כל צרכם, אלא ודאי שכל אדם חייב מצד הדין לעשות כל מה שבידו שבני ובנות בתה יקבלו חלק יותר גדול ויהיה להם מזומן עפ"י דרך הטבע כל צרכיהם. וחששו שלא יתבטל ירושה דאורייתא ואמרו שאם אין מותר דינר לא אמרינן אלו נוטלים כתובת אמן ואלו נוטלים כתובת אמם דבמקום דקא מיעקרא לגמרי נחלה דאורייתא.

וכן הוכיח שם ממה שתיקנו המזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמה יצא מנכסיו, וכן מעוד מקומות שוודאי אין בזה שום איסורא.

ובשבט הלוי (ח"ד ס' א) כתב שאין בזה משום חסרון בטחון ואמונה, שדבר פשוט שמה שהוא בטבע העולם, כזיקנה, ונשואי בניו ובהגיעו לזה אינו לפי כוחותיו להכין כל הנצרך לו אז כזה מצוה להכין בעוד מועד כדי שלא יצטרך לבריות, ואע"פ שאמת לאמיתו דמי שהוא במדרגת בטחון אמיתית בלי שמשטה את עצמו יכול להשליך על ה' כל יהבו והוא יעמוד לו בעת דחקו ויזמין לו פרנסתו והצטרכותו בדרך נס פלא, וע"ז כ' ברוך הגבר אשר יבטח בה' והי' ה' מבטחו וכמש"כ המקנה סוף קידושין על המשנה מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, שלכאורה זה סותר למה שאמרו שהאב צריך ללמד בנו אומנות, ויישב שוודאי צדיק גמור ובטוח באמת בכל מצפון לבו לא צריך לעשות שום השתדלות והקב"ה יהי' בעזרו וימציא לו הכל באופן נפלא, אבל סתם בני אדם שאינם מגיעים למדרגת בטחון כזאת עליהם להשתדל ולהנהיג בהם דרך ארץ, והרבה עשו כרשב"י ולא עלה בידם. והאריך בזה מעוד מאמרי חז"ל, וסיים, בהא דידן שאם לא יכין עצמו מעט מעט לחתונת בניו קרוב לוודאי דלא יהי' יכול לעמוד בעול הזה בבת אחת פשיטא שאין בזה חסרון אמונה.

פדה שבוי ומבקש החזר כספי

בשו"ת תורה לשמה (ס' שמו) הביא במעשה שהיה בשמעון שהיה שבוי, והשבאי לא הסכים לפדותו בעד ממון, אלא רצה בעד פדיונו את טבעתו של ראובן [שראה אותה השבאי ביד ראובן וחמד אותה], והלכו ואמרו לראובן על הדבר הזה, ונתן את הטבעת כדי לפדות את שמעון. לאחר שיצא שמעון לחפשי, בא אל ראובן ותבע ממנו מאה דינרים שהיה חייב לו ראובן מקדמת דנא, אמר לו ראובן אינני חייב לך כלום כיון שנתתי לשבאי עבורך את טבעתי השוה אלף דינרים, אמר לו שמעון את הטבעת נתת במתנה בשביל מצוה לקיים בה מצות פדיון שבויים ולא נתת בעבור לפרוע את החוב שלך, שאם היה בדעתך כן היה לך לפרש בעת שנתת הטבעת שינוכה החוב מטבעת זו ומאחר שנתת בסתם דעתך בשביל מצוה והחוב במקומו עומד.

כתב לפשוט נידון זה ממה שאמרו בסוגיין, ההוא גברא שהיה חייב מאה זוזי, מת, והשאיר קרקע קטנה ששוויה חמישים זוז, בא בעל חובו ותפס את הקרקע תמורת החוב, הלכו היתומים ונתנו לו חמישים זוז, לאחר מכן הלך שוב בעל חובו ותפס את הקרקע. הלכו היתומים לאביי, אמר להם מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן וא"כ קיימתם מצוה בכך שנתתם את החמישים זוז לבעל חוב עבור פרעון החוב, ולכן אינכם יכולים לטעון שאת החמישים זוז שנתתם לבעל חוב, כוונתכם היתה לקנות ממנו במעות אלו את הקרקע, כיון שבמעות אלו קיימתם מצוות פריעת חוב אביכם, ומ"מ הוסיפה הגמ' שאם היתומים היו אומרים במפורש שהם נותנים את החמישים זוז עבור קניית השדה ולא עבור פרעון החוב, אין הבעל חוב יכול לתפוס שוב את הקרקע.

על פי זה כתב התורה לשמה בנידון השאלה, כיון שיש מצוה גדולה של פדיון שבויים, וגם הוא מוכרח לומר שעשה מצוה שנתן הטבעת ששוה הרבה, על כן אמרינן הכל נתן בתורת מצוה, ולא אמרינן שמקצת מדמי הטבעת כיון בה לשם פרעון חוב דהוה ליה לפרש בעת הנתינה וכאמור ועל כן צדק שמעון בטענתו.

וע"ע **בשו"ת מהר"י בן לב** (ח"ג ס' יא) שנשאל, ראובן פדה מנכסיו לשבוי אחד יהודי שנשבה במלחמה ומבקש מהשבוי שיתן לו מעותיו, ואם אין לו שיטיל את עצמו על הצבור כי לא פדאו אלא אדעתא דהכי, והשבוי הנזכר אין לו במה שיפדה את עצמו מיד ראובן ושאל השואל אם קנאו ראובן לאותו השבוי למעשה ידיו. עיי"ש מה שכתב בזה.

חזרה ממקח קודם שרשמו את הדירה ע"ש הקונה בטאבו

בשו"ע (חו"מ סי' קצ"ז) נפסק שבמקום שדרך לכתוב שטר בקניית קרקע, לא קנה עד שיכתוב את השטר. ובפוסקים דנו אם דברי **השו"ע** אמורים רק על קניין כסף, שהיות והדרך לכתוב שטר אין קונים רק בקניין כסף, או שמא כוונתם גם על קניין סודר (עיין בתשו' חוט המשולש ס"ס ד, רדב"ז ח"א סי' שכג, ופ"ת סק"א), או גם על קניין חזקה (עיין רמ"א סי' קצב ס"ד, סמ"ע שם, וחת"ס חו"מ סי' קמב).

והנה **בשו"ת תועפות ראם** (חו"מ סי' יג) כתב שעכשיו שחוק המלך לכתוב כל שטרי מכר בפנקס הערכאות הנקרא טאבלא [טאבו], א"כ במקום שרוצה לקנות בשטר לא קנה כל זמן שלא כתב השטר בפנקס הערכאות כיון שעכשיו עיקר סמיכת הקניין על הטאבו.

אך **בחזו"א** (חו"מ לקוטים טז סק"ה) כתב שאם קנה בכסף והתנה שיקנה בלא שטר או שקנה בחזקה או בקנין סודר קנה אע"ג שלא רשם בטאבו ולא המוכר ולא הקונה יכולים לחזור בו.

לפי"ז כתב **בשו"ת הליכות ישראל** (סי' ה) שהקונה בית או קרקע ונתן סכום כסף למוכר בתורת קניין או שהקונה קנה הבית או הקרקע בקנין סודר או חזקה ועדיין לא עשו חוזה מבוילל, יכולים המוכר או הלוקח לומר קים לי כהדעות שבמקום שכותבים שטר אין הקניין חל בלא שטר, והיום המנהג הוא לעשות חוזה על קניית בית או קרקע, וכן הוא מדינא דמלכותא שאין הקניין חל אלא בחתימת החוזה. ומ"מ כיון שרשמו ביניהם חוזה אף שלא רשמו את הדירה ע"ש הקונה בטאבו הקניין חל ואין יכול לומר קים לי כהתועפות ראם כי אולי בזמנו לא היה סמיכות דעת בלי טאבו אבל בזמנינו יש סמיכות דעת גם בלי זה.

ומ"מ הוסיף **ההליכות ישראל** (סי' סד) שאף קודם שחתמו על חוזה, כיון שהלוקח נתן דמי קדימה, אם חוזר בו עובר על מי שפרע, כמפורש **בב"י** (חו"מ סי' רד), **ובדרכי משה** (סי' קצ).

ובתוס' בסוגיין (ד"ה עד) מבואר שגם בקרקע שייך מי שפרע, ויכול לחזור בו רק כשיצאו עליה עסיקין, ומפורש **בפ"ת** (סי' רד) שאם חוזר בו מקניין בקרקע עובר על מי שפרע, ולפי"ז כיון שנתן דמי קדימה, אין יכול לחזור בו כמבואר (בסמ"ע סי' רד סק"ג) שאם נתן מקצת דמים אין יכול לחזור בו על הכל.

וע"ע **בשו"ת הגרעק"א** (סי' קלד) שהעלה בפשיטות דגם בקרקע שייך מי שפרע היכא דלא קנה במעות, והסתייע מדברי **התוס'** בסוגיין, וכן האריך **בשו"ת משכנות יעקב** (חו"מ סי' נה) להוכיח מדברי הרבה מהראשונים דס"ל דיש מי שפרע בקרקעות בנתן כסף באתרא דנהיגי למכתב שטרא.

מעשה בקטטה בזכות בפדיון הבן

בשו"ת תורה לשמה (סי' רמח) נשאל בנידון עיר אחת שהיו מקדמת דנא הכהנים שבה מריבים זה עם זה על מצות הפדיון של הבכורים זה רוצה וזה רוצה, והיו באים לידי קטטות ומריבות וחילול השם, ולכן עשו הקהל בצרופ כל החכמים הסכמה אחת שגם הכהנים הסכימו בה עמהם, והוא שיעשה הרב של העיר בתחילת השנה גורל על כל הכהנים הנמצאים בעיר מי יהיה ראשון ומי יהיה שני, ואז מי שיצא בגורל ראשון הוא יקח הפדיון של בכור הראשון שיהיה באותה שנה, ואין רשות לאבי הבן לפדות בנו אצל כהן אחר, כי הבכור הראשון של אותה שנה הוא חלקו של כהן שיצא ראשון בגורל, וכן בכור השני הוא חלקו של כהן שיצא שני בגורל, וכן על זה הדרך, ואין רשות לשנות, ואם נגמרו כל הכהנים ונולדו עוד בכורים אז חוזרים חלילה ע"פ הסדר שיצא בגורל באותה שנה ככה יעשו מדי שנה בשנה ובזה נעשה שלום ביניהם והסכמה זאת מחוזקת ומאושרת בכל חיזוקים כתקנת חז"ל, וכל הכהנים הסכימו וחתמו בה וקבלוה עליהם בכל תוקף.

ויהי היום בתחילת השנה שאחד ילדה אשתו ב' זכרים ואינו ידוע איזה מהם יצא ראשון ומת אחד מהם תוך שלושים יום שאז כפי הדין נפטר האב מן הפדיון משום דאימור שמא הבכור מת והמוציא מחבירו עליו הראיה, ולכן לא עשו לו פדיון, ואח"כ נולד בכור ודאי אצל אדם אחר ובא הכהן שיצא בגורל ראשון כדי לפדותו, ואבי הבן סירב באומרו אין אני מחוייב ע"פ ההסכמה לפדותו אצלך יען כי אתה חלקך היה הבכור של אדם פלוני שנולדו לו ב' זכרים תאומים ואני אומר שזה הבן שנשאר חי הוא הבכור ועדיין הוא קיים לך וקח הפדיון שלו כי הוא חלקך ואם תאמר לא כן הבא ראיה שהבכור מת ואז יש לך זכות בזה, ובאמרו כן בא הכהן השני לקבל הפדיון של זה ע"פ ההסכמה, ויען אבי הבן ויאמר לו אין אני מחוייב ליתן לך הפדיון ע"פ ההסכמה יען כי אני אומר שהפדיון הזה הוא שייך לכהן הראשון מפני כי אותו אחד מן התאומים שמת הוא היה הבכור ונמצא כי זה הבן הוא חלקו של כהן ראשון, והנה אבי הבן הוא דוחה לכל אחד ואחד מאלו הכהנים הראשון והשני במענה זה ומגמתו ליתן הפדיון לכהן אחר אשר ייטב בעיניו באומרו מאחר שאין אחד מן הכהנים יוכל להכריחו ליתן לו הפדיון ע"פ המנהג וההסכמה נשאר הדבר ברצונו שיתן הפדיון לאשר יחפוץ ואנחנו לא ידענו מה לעשות לאיש הזה לבטל דחיות אלו יען כי בזה יתערבב כל הסדר של אותה שנה דהשתא הבאים אחריו כל אחד ואחד יוכל לעשות דחיות כאלו ויפול בזה קטטות ומריבות.

והשיב **התורה לשמה**, גרסינן בכתובות (בסוגיין) הנהו תרי שטרי דאתו לקמיה דרב יוסף, חד הוה כתוב בחמשה בניסן וחד הוה כתוב ביה בניסן סתמא, אוקמיה רב יוסף להווא דחמשה בניסן בנכסים, א"ל אידך ואנא אפסיד, א"ל את ידך על התחונה אימא בר כ"ט בניסן את, א"ל ונכתוב לי מר טרפא מאייר ואילך, א"ל יכלי למימר לך את בר חד בניסן את, מאי תקנתיה נכתבו הרשאה להדדי, ע"ש. וכן כאן אין תקנה לזה הענין אלא על ידי הרשאה שיכתוב כהן שני הרשאה לכהן ראשון ויפדה כהן ראשון, וכן כאשר יזדמן פדיון אחר יכתוב כהן שלישי הרשאה לכהן שני ויפדה כהן שני וכן על זה הדרך.

מלביש ערומים או המלביש ערומים

בתשובות רב נטרונאי גאון (או"ח סי' ט) כתב נוסח ברכות השחר, ובברכת מלביש ערומים כתב שהנוסח הוא 'המלביש ערומים'. וכן הנוסח בסדור חמדת ישראל למהר"ש ויטאל ז"ל.

כיוצא בזה הביא בספר **יפה ללב** (ה"א דקצ"ג ע"א) בשם כמה פוסקים, וביאר שיש בזה טעם גם על פי דרך הסוד. ועל פי נגלה כתב שהיות שתיבת העולם מסתיימת במ"ם ותיבת מלביש מתחילה במ"ם יש לחשוש שהמברך יערבב התיבות ונמצא מחסיר מ"ם, על כן הוסיפו ה' בתחילת התיבה, וכמו שכתבו התוס' (ברכות לח: ד"ה והלכתא) מטעם זה לומר בברכת המוציא 'המוציא לחם' ולא 'מוציא לחם'.

ולפי זה ביאר שם הטעם שגם בברכת המכין מצעדי גבר, ובברכת המעביר שינה, הוסיפו ה' לתחילת התיבה כדי שלא יחסיר המ"ם, ומ"ם בברכת מתיר אסורים לא הוסיפו ה' כיון שברכה זו נתקנה על פי לשון הפסוק ה' מתיר אסורים, ולא רצו לשנות לשון הפסוק.

טעם נוסף כתב **היפה ללב** (ח"ג ד"ב ע"ב) עפ"י ספק הגמ' בסוגיין בגירסת המשנה 'ניזונת תנן או הניזונת' שלצד שיש חיוב לזון את האלמנה הגירסא היא 'ניזונת', ולצד שאין חיוב לזון את האלמנה תנן הניזונת, היוצא לנו מזה שכשיש בתיבה תוספת ה"א הוא מפני שהדבר אינו חיוב מצד הדין, ואם כך ודאי שראוי לומר המלביש ערומים. שהרי בבריאת העולם, אדם הראשון וחיה אשתו לא היה להם בגדים, ולכשחטאו ונפקחו עיניהם ידעו כי עירומים הם (בראשית ג ז), ומצד הדין לא היה צריך הקב"ה לעשות להם מלבושים, ואעפ"כ מצד החסד ויעשה ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם' (בראשית שם כא), על כן אין ראוי לומר מלביש ערומים בלא ה' שיש בזה משמעות שהקב"ה עושה כן מצד מדת הדין.

והנה **בשדי חמד** (פאת השדה כללים מערכת ב"ת סי' לו) כתב, את זה אגיד כי זה כמה עשרות שנים נהגתי בעצמי, וכן הנהגתי את תלמידי הסרים למשמעתי לומר ברכת מלביש ערומים בה"א - המלביש ערומים, וטעמי עפ"י מה שכתבו התוס' (ברכות לח ד"ה והלכתא) שבברכת המוציא יש לומר 'המוציא לחם' כדי שלא יערבב את המ' של תיבת העולם יחד עם תיבת מוציא, ואעפ"פ שבלחם מן, גם יש עירוב, שאני התם שהיא לישנא דקרא, ולכן במתיר אסורים לא אמרין בה"א. אולם עפ"י קבלה נסתפק בזה שאולי יש לומר כפי הנוסח הנדפס בסידורים בלא תוספת ה', עיי"ש.

וכן כתב ר' **יעקב סג"ל פראגער** חתנו של **המהר"ם שיק** בספרו **שאלת יעקב** (סי' צח אות יג) שאין לשנות מהנוסח המקובל, והוסיף טעם לחלק בין ברכת מלביש ערומים לברכת המוציא, שבברכת המוציא יש לחשוש שהיות ורעב ללחם ימהר בברכתו ולא ישים אל ליבו להפריד בין הדבקים ועל כן תיקנו שיאמר המוציא, משא"כ בברכות השחר שאומרים אותם במתינות אין לחשוש לזה, וכן מבואר **בשו"ת רבבות אפרים** (ח"א סי' לו) שאין לשנות מהנוסח המקובל. וע"ע **בתורה תמימה** (שמות ו הערה י).

מתי יש להשתמש באחרים

בסוגיין כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד. **במדרש הגדול** על הפסוק ויזד יעקב נזיד, כתבו לבאר שאף שליעקב אבינו ודאי היו משמשים לרוב, מכל מקום כיון שלא רצה להטריחם ולהעירם משנתם, לכן בישל בעצמו את הנזיד.

והנה **בשערי תשובה לרבינו יונה** (שער ג אות ס) כתב עפ"י הפסוק (ויקרא כה מו) 'ובאחיהם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך' - לא ישתעבד אדם בחבריו, ואם אימתו עליהם, או שהם בושים להחל דברו, לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה, אלא לרצונם ותועלתם, ואפילו להחם צפחת מים, או לצאת בשליחותו אל רחוב העיר לקנות עד ככר לחם, אבל אדם שאינו נוהג כשורה מתר לצוותו לכל אשר יחפץ. **ובפלא יועץ** (ערך טורה) כתב, אם אדם רואה שבניו או אשתו וכן כל אדם, אוהבים וחפצים לשרתו כדי לקיים המצווה המוטלת עליהם, או משום אהבת חסד, יצווה עליהם לשרתו, אבל אם רואה שכבד עליהם מחמת שאינם חפצים במצוות, ואם עושים הוא מחמת שמתביישים לסרב לבקשתו, או מפני שמשועבדים לו ועושים בעל כרחם, לא יטריחם ולא יכביד עליהם, אלא הוא ישרת את עצמו בכבודו, ובפרט כשבני הבית או משרתיו ישנים ראוי ביותר לחוס עליהם שלא להעירם משנתם, אלא הוא בעצמו יעשה צרכו וצרכיהם, ולמצוה תחשב עשות חסד עם כל אדם אפילו עם אשתו ובני ביתו, והכל לפי העת והזמן, ולפי טבעם ומידותיהם של בני ביתו, שאם עליהם יכבד ועליו אינו כבד, מוטב שיטרח מעט ולא יהא עליהם לטורח, ויכבד את ה' במה שחננו להיות קל ברגליו ושלא להיות עצל, ויעשה חסד עם כל אדם. אבל אם כבד עליו הדבר מאד, או שצריך לבטל ממלאכת שמים, או שהוא דבר שאינו יכול עשוהו, מוכרח הוא להטריח אחרים.

ומה שאמרו (בסוגיין) כל המונע תלמידו מלשמשו הרי זה מונע ממנו חסד ופורק ממנו יראת שמים, זהו בתלמיד הגון שהוא חפץ לזכות במצוות, שאז מצוה לזכותו במצוה רבה שכזו ששכרה יראת שמים כדכתיב (ויקרא יט לב) והדרת פני זקן ויראת מאלקיך, ואין לך חסד גדול מזה.

וזה נוהג אצל כל אדם שאם רואה שחפצו ורצונו לשרתו ולטרוח לפניו בחשבו שלמצוה תחשב לו, ורוצה לעשות נחת רוח ליוצרו אז מצוה לזכותו ולעשות רצונו כרצונו, כי רצונו של אדם זהו כבודו וכבוד שמים מתרבה ומהם יתקלס הקב"ה, וכמו שאמרו (ויקרא רבה לד ח) יותר משהעשיר עושה עם העני - העני עושה עם העשיר, כן גם בענין זה שיותר טובה עושה הנעבד עם העובד ממה שעושה העובד עם הנעבד, שהעובד עובד מעט בגופו וזוכה לעשות נחת רוח ליוצרו ולרוב טוב. ועיין עוד בפלא יועץ שם שהאריך שאעפ"כ לא יתן לאחר לשרתו עד שיראה שבאמת רוצה לעשות כן, ואינו משרתו רק מחמת בוש וכו', וכן שלא יקבל ממי שהוא שונה הלכות ואינו תלמידו, שהרי אמרו (מגילה כח.) אסור להשתמש במי ששונה הלכות, אלא א"כ עושה הדבר מעצמו והוא דבר שאין בו זילותא. עכ"ד.

מבואר מדברי **הפלא יועץ** שאל לו לאדם להשתמש באחרים אלא א"כ יודע שהם חפצים בכך, אבל בלאו הכי לא יטריח אדם שימשו.

כיוצא בזה כתב **הקרבן אורה** על דברי הגמ' (נדרים פא), מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן, רב אשי אומר משום דקרו לאינשי חמרי - שהיינו מפני שמעמיסים עול צרכיהם על חבריהם כמו החמור, ולא כן הוא דרך השלימים שלא העמיסו אפילו עול כל שהוא על חבריהם, מצד ענותנותם הגדולה.

אכילה ועישון כשלוש בתפילין

אמר רבי יהושע בן לוי, כל מלאכות שהעבד עושה לרבו, תלמיד עושה לרבו, חוץ מהתרת מנעל, [מפני שהרואה יאמר עבד כנעני הוא, רש"י].

אמר רבא, לא אמרן אלא במקום שאין מכירין אותו, אבל במקום שמכירין אותו לית לן בה. אמר רב אשי, ובמקום שאין מכירין אותו נמי, לא אמרן אלא דלא מנח תפילין, אבל מנח תפילין לית לן בה. והיינו מפני שאם מניח תפילין לא יחשדו בו שהוא עבד, כיון שעבד אין מניח תפילין.

בתוס' (ד"ה אבל) הקשו שלעיל (כה): אמרו שעבד שהניח תפילין בפני רבו לא יצא לחירות, הרי שדרכו של עבד להניח תפילין, ותימצו שמכל מקום אין עבד רגיל בהנחת תפילין כל שעה.

ובחת"ס (ד"ה חוץ) כתב לבאר דבריהם, שיש לחלק בין אדם המניח תפילין כל היום, לבין מי שאינו מניחם אלא בשעת ק"ש ותפילה, שהמניחם כל היום מותר לו לעשות עם התפילין את כל המלאכות חוץ מלהוציא זבל על ראשו, משא"כ מי שאינו מניחם אלא בשעת ק"ש ותפילה לא יתיר מנעל עם התפילין שנוהג בהם מנהג בזיון. ולכן עבד שאינו מניח תפילין על ראשו כל היום, בשעה שמניח תפילין אסור לו לעשות בהם מלאכה של בזיון.

מהלך זה מבואר גם **בערוך השולחן** שפסק שבזמן הזה שאין הולכים כל היום בתפילין, לא נכון לאכול אפילו אכילת עראי בתפילין.

ובמשנה ברורה (ס"ק יט) הביא בשם **השלחן שלמה** להסתפק אם מי שדרכו להניח תפילין רק בשעת ק"ש ותפילה, אם צריך לחולצן כשבא לאכול אכילת עראי, ובשונה ממי שמניחם כל היום שאין צריך לחלצן רק לאכילת קבע ולא לאכילת עראי.

אמנם יש שכתבו (עובר אורח לאדורת"ר) שאין להחמיר בזה ובפרט אם ברצונו לישיב עוד זמן מה עם התפילין, וכך נהג **החתם סופר** (מנהגי חת"ס פ"א אות יח) שהיה שותה קפה בעוד התפילין היו מונחות על ראשו לאחר התפילה.

כיוצא בזה כתב **בשו"ת תשורת ש"י** (ח"א סי' רטו) שאין להחמיר בדבר זה, ואין לעשות גזירות מדעתינו, ומ"מ סיים שם שהוא עצמו לא נהג היתר בזה מעולם.

וע"ע **בשו"ת רבבות אפרים** (ח"א סי' ל) לענין עישון בתפילין שיש להחמיר ולא לעשן כשהוא בפני רבים היות ונראה כזלזול בתפילין, אלא אם כ"כ רוצה ללמוד כשתפילין על ראשו וצריך הוא לעשן, שאז יש להקל.

לשון הרע על אדם שאוכל הרבה

בסוגיין מבואר שאלמנה המוכרת מנכסי בעלה, תפרש שמוכרת כדי לגבות את כתובתה, ובכך לא יסברו הרואים שמוכרת לצורך מזונתיה ויקראו לה רעבתנותא, ושוב אין אדם נושאה.

מבואר מכך שבעיני אנשים יש גנאי בזה שמוכרת את כל קרקעותיה בשביל מזונות. והנה **בחפץ חיים** (כלל ב ס"ב) כתב שאם שואלין אדם, איה נמצא אש, והוא משיב, שם תמצא, שמבשלין תמיד בשר ודגים. דבר זה תלוי לפי אמירתו בשעת מעשה, אם רוצה, מוציא זה בלשון שאין בו גנאי לחברו, שבאמת לפעמים אין בו עולה, כגון, שיש לו בני בית הרבה, ועזרו הקדוש ברוך הוא שיש לו הון רב, או שמחזיק אכסניא של אורחים וכדומה, והוא שואלו, איה נמצא אש, והוא משיב לו, לא תמצא עתה אש, כי אם בבית פלוני שמבשלין תמיד וכוונתו כנ"ל, וכל כי האי גונא בעיניי אבק לשון הרע תלוי באופן אמירת המספר בעת דבורו. אבל אם מוציא אותו בקולו ובתנועותיו, דמנכר שכונתו, שהוא מרבה בסעדת מרעות תמיד, אף שדבר זה איננו גנאי גמור, אפלו הכי קראוהו חז"ל אבק לשון הרע, ואסור לומר אפלו בפני שלשה.

כפתור השבוע

כל דאמר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב

וקשה להבין, הא באמת נח נפשיה ומהו כל מי שאומר, ומה הענין שידקר בחרב דוקא, וכי בשביל זה מגיע לו עונש כזה. אלא שהצדיקים גם בעוה"ב אין להם מנוחה, וזה הפירוש דכל מי שיאמר נח נפשיה דרבי, שיש לו עכשיו מנוחה, ואינו מאמין שישיע עלינו גם להבא ידקר בחרב, לפי שבזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשיו שולטות, וידי עשיו, הוא חרבו ועל חרבך תחיה, ויעקב אבינו לא מת מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, והרב משפיע גם בעוה"ב גם לתלמידיו ואז התלמידים מתרבים בתורה ויר"ש, וממילא אין חרבו של עשיו שולטת, ונמצא דזה שאומר שנח נפשיה דרבי ידקר ממילא בחרבו של עשיו.

(מהר"ש מרבי שלום מבעלזא זצ"ל, הקדמה)

בשעת פטירתו של רבי וכו' ולא נהניתי אפי' באצבע קטנה

ובפרק הנושא בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה. הודיע ע"ה בשעת פטירתו על היותו כל ימיו מייחד אמיתי, ומעלה כל הענפים ומייחדם בשרשם, וזה הורה בזקיפת עשר אצבעותיו. והודה שבכל תורתו ועבודתו לא שאל ולא כיון כלל לעצמו, כי אם כל כוונתו לצורך גבוה לא זולת. וזהו אמרו יגעתי בתורה בעשר אצבעותי ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה. ומיחודו האמיתי לצורך גבוה עם שלא כיון לעצמו כלל, נמשך לו העושר וכבוד על כל חכמי דורו.

(שני לוחות הברית, תולדות אדם - שער הגדול)

מאי שוחד שהוא חד

נדחקו המפרשים מאי לשון חד, וכתב בס' 'כתנות אור' עה"פ ס"פ משפטים עפ"י דאיתא בזוה"ק פ' משפטים דף ק"ז ע"ב בהקב"ה כתיב אשר לא ישא פנים ולא יקח' שוחד' סופי תיבות 'אחד', הכי צריך הדיין למהוי בגוונא דאחד דאיהו ה' אחד וכו', נמצא למי שלוקח שוחד אינו אחד וחסר ממנו האל"ף מן אחד ונשאר חד, דבהקב"ה כתיב ולא יקח שוחד הוא אחד, אבל הדיין אשר יקח שוחד חסר לו האל"ף ונשאר חד, וז"ש מאי שוחד שהוא חד, ע"כ דפח"ח.

(ילקוט הגרשוני)

לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים וכו'

'ואעשך לגוי גדול', פרש"י זה שאומרים אלקי אברהם וכו' ויש להקשות, דמה תלוי עניין זה בביאת הארץ שאמר לך לך וכו' אל הארץ אשר אראך ואח"כ ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם, וי"ל במ"ש רז"ל לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחו"ל ואפי' בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוקי וכו', וז"ש אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול, ר"ל שתלך לא"י ואח"כ ואעשך לגוי גדול, זה שאומרים אלקי אברהם, כי ע"י שיבת א"י אהיה לך לאלקי וממילא אומרים אלקי אברהם.

(יגל יעקב לרבי יעקב סופר, לך לך)

מת'בתא' מאיר עיני ישראל

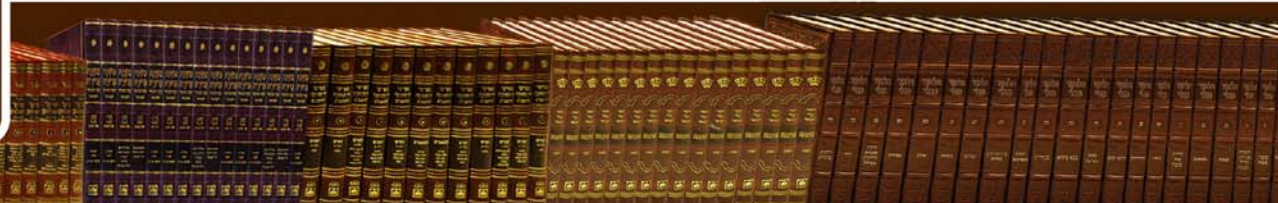
מת'בתא במהדורה חדשה

מסכת נדרים עם ביאורי הגמרא וביאורי הר"ן בלבד ב-2 כרכים!
פורמט פנינים עם ביאורי הגמרא בלבד, מהדורה פרקטית ונוחה במיוחד!

- ✓ פירוש ייחודי בהיר וברור בשפה מכובדת ובאווירה תורנית
- ✓ ביאור מדוקדק ומקיף מיוסד על דברי הראשונים והאחרונים
- ✓ הפירוש נותן מענה לכל קושי שמתעורר ללומד במהלך הלימוד
- ✓ מיוחד בנדרים! הפירוש משולב גם עם גירסת הר"ן!
- ✓ עבר את שבט הביקורת של ראשי ישיבות רמי"ם ותלמידי חכמים מובהקים
- ✓ בהסכמת ובברכת כל גדולי ישראל שליט"א
- ✓ מתאים לכל יהודי בכל עת
- ✓ נוח וקל לנשיאה

מבצע ענק לרגל הופעת הכרך החדש
מצטרפים לרבבות המנויים ורוכשים מנוי למהדורה החדשה במחיר חודשי של
גדול 74 ₪ פנינים 59 ₪

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

מאז ומקדם, ספרי הקודש הם לב ליבו של העם היהודי, והכלי דרכו מתאחדת ומתעצמת התורה עם לומדיה. "עזר והדר", מפעל הספרים התורניים הגדול בעולם ובריטוריה היהודית כולה, מחולל בדורנו מהפכת ענק בכל הקשור לספרייה התורנית. 500 אברכים תלמידי חכמים יודעי ספר עוסקים מסביב לשעון בהדרת ספרי ראשונים ואחרונים, בביאור הש"ס, בפענוח ובתיקון של מאות ספרים, מהם ספרי יסוד בכל בית, ומדי חודש בחודשו הולכים ונשלמים פרויקטים מדהימים בעוצמתם המגשים לכל לומד באשר הוא, שורה ארוכה ביותר של ספרים מופארים, בכלים נאים המרחיבים דעתו של אדם. "עזר והדר" - תורה ופארה בכריכה אחת.